

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 21 april – 10:30 uur d.d. 22 april

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 (eenzame) ouderen in verpleeghuizen Niet-coronapatiënten die op een behandeling wachten of deze zelf hebben uitgesteld (Instellingen voor) mensen met een beperking 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Sportbonden en -verenigingen Ouderenbonden Onderzoekers die naar een vaccin zoeken 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Politiek commentatoren Tech-experts en -journalisten

Samenvatting

- Als of de boodschap nog niet was ingedaald bij het publiek, maken media expliciet dat de weg 'terug naar normaal' nog heel lang gaat duren. De persoonlijke worsteling van Rutte staat in veel berichten voorop. Rutte snapt helemaal dat zijn (letterlijke) zucht tijdens de persconferentie wordt gevoeld in heel Nederland, maar: "Ik wil zielsgraag tegen Nederland zeggen: er kan veel meer. Tegelijkertijd is dat heel eng en gevaarlijk. We willen niet dat het virus weer gaat golven."
- En hoewel iedereen het al wel had aan zien kunnen komen, overheerst de teleurstelling vandaag. Want alle eerdere bespiegelingen op de anderhalvemetersamenleving ten spijt, voor de economie is er nauwelijks verlichting. Het MKB (horeca voorop) mist perspectief: "al onze inspanningen binnen de anderhalvemeter economie te kunnen werken, worden niet beloond. We moeten nu wéér drie weken wachten." De frustratie bij de achterban groeit, aldus VNO-NCW en MKB Nederland. Er heerst de verwachting dat die frustratie bij een bredere groep zal doorklinken de komende weken.
- Enkele media proberen te focussen op het positieve: "eerste stap op lange weg na lockdown", maar de waarschuwingen en de dramatiek is nooit ver weg: Nederland moet zich opmaken voor een lange periode waarin het leven is beteugeld – "het virus is niet alleen levensbedreigend, maar in veel gevallen ook levensbepalend. Alle vanzelfsprekendheden zijn weggeslagen", aldus NRC.
- Stakeholders in de zorg reageren wisselend. Harde kritiek komt er vanuit Het Nationaal Ouderen Fonds en seniorenorganisatie KBO-PCOB: "deze maatregelen zijn een klap in het gezicht van ouderen die al weken wachten op bezoek van dierbaren". Ook De Landelijke Organisatie Cliëntenraden en Ouderenbond ANBO geven aan teleurgesteld te zijn dat de bezoekersregeling voor verpleeghuizen niet wordt versoepelend. LOC had gehoopt op maatwerk in de verpleeghuizen. De ANBO geeft aan het besluit wel te begrijpen en er eerst voldoende beschermingsmiddelen moeten zijn voor zorgmedewerkers.
- Ook in de sportwereld wisselende reacties op het besluit. Algemeen directeur Gerard Dielissen van NOC*NSF is 'blij' dat kinderen tot en met 18 jaar weer georganiseerd kunnen sporten. Ook de KNVB noemt sporten voor de jeugd 'een lichtpuntje'. Echter vrezen amateursportclubs een sombere toekomst. "Voetballen op anderhalve meter is niet mogelijk". Ook teren de clubs op vrijwilligers, vaak ouderen. Het is de vraag of die straks kunnen en durven komen.
- Het OMT krijgt in toenemende mate kritiek: hebben ze voldoende oog voor de gevolgen voor de samenleving, voldoende oog wat er buiten het virus gebeurt? FD tikt op dat het OMT zelf ook aangeeft zich ongemakkelijk begint te voelen bij de rol die het van het Kabinet 'opgedrongen krijgt'.
- Opvallend weinig vooruitblikken en verwachtingen voor het debat, terwijl er zeker onderwerpen zijn die kunnen zorgen voor een scherp onderhoud met de Kamer: testcapaciteit / aantal uitgevoerde tests per dag; de app; de situatie in de verpleeghuizen.
- Kritiek op de app houdt aan. Media schrijven dat die er 'gewoon gaat komen', ondanks de vele kritiek. In een reconstructie van Volkskrant citeert de krant hoogleraar internetveiligheid Michel van Eeten, die de aanpak 'dapper' vond, maar: "Het idee dat je in een paar weken een app in elkaar kunt stampen, is waanzin."
- Binnen de gehandicaptensector neemt de kritiek toe - men voelt zich onvoldoende gezien: "Het steekt dat er zo weinig aandacht is voor onze sector. Het heeft te lang geduurd voordat medewerkers met klachten worden getest. Die achterstelling blijft pijnlijk", aldus de RvB van 's Heeren Loo. Rick Brink roept op tot meer beschermingsmiddelen voor mensen met een beperking: "zij lopen een groot gezondheidsrisico."

Karakterisering berichtgeving

- Ruim 7,8 miljoen mensen hebben gisteren naar de persconferenties gekeken. De kijkcijfers zijn vergelijkbaar met die van de persconferentie van 16 maart. Toen keken ruim 7,6 miljoen mensen.
- Trouw en de Volkskrant openen voorzichtig positief met "eerste stap op lange weg na lockdown". Telegraaf kopt met "streep door de zomer" en stelt: "klein stapje, grote pijn". FD, NRC en AD focussen op premier Rutte met titels als "worstelende Rutte ervaart groeiend ongeduld over lockdown"; en "zucht van Rutte". AD gebruikt de kop: "voorzichtigheid nu is beter dan spijt achteraf", deze komt bij andere online media ook regelmatig terug.
- NOS meldt dat de verwachtingen al een tijdje werden getemperd. Maar na de persconferentie van vanavond werd benadrukt; we zitten nog wel een tijd vast aan deze maatregelen. De quote van Rutte "voorzichtigheid nu is beter dan spijt achteraf" wordt door veel media overgenomen.
- In het hoofdcommentaar schrijft FD: "Scholen en kinderopvang gaan na de meivakantie weer open. Dat ze van het kabinet al niet dicht hadden hoeven maakt van deze 'versoepeling' van het coronaregime een dubbelzinnig signaal."
- AD stelt dat Nederland vooral nadrukkelijk om zich heen kijkt in Europa, met name naar Scandinavië. Wat doet de heropening van crèches in Noorwegen? Wat zijn de effecten in Denemarken, waar een deel van de scholen al heropend zijn? Door 'af te kijken' in het buitenland, kunnen scholen bij ons weer open.
- Veel media schrijven tot slot dat tandartsen en mondhygiënisten 'weer open mogen' (terwijl die niet dicht hoefden).

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtofferaantallen*

- De website Worldometer.info meldt dat er wereldwijd momenteel meer dan 2,5 miljoen mensen met het coronavirus besmet zijn geraakt. Worldometer registreerde 171.747 sterfgevallen en 659.106 genezingen.

Schade

- Zorgverzekeraar Nederland geven ziekenhuizen vanaf 1 mei een voorschot zodat ze ook in deze crisistijd kunnen voldoen aan hun betalingsverplichtingen. Deze regeling blijft van kracht zolang dat nodig is. Er gaat veel geld naar coronapatiënten en het inrichten van extra intensive cares, terwijl er amper geld binnenkomt omdat de planbare zorg is uitgesteld.
- Uit een rondgang van BNR blijkt dat patiënten bij wie de behandeling is uitgesteld, kunnen worden opgezaaid met extra kosten. Door het uitstel zouden patiënten twee keer hun eigen risico betalen.
- Inkomstenverlies, door het stopzetten van het betaald voetbal, kan voor het nieuwe seizoen oplopen tot 50 procent. Zo schat sportmarketeer Bob van Oosterhout in.
- Uit cijfers van het CBS blijkt het consumentenvertrouwen is nog nooit zo hard gedaald als in april. Door de crisis denken veel Nederlanders fors negatiever over de economie dan in maart. Consumenten zijn pessimistisch over de economie in het komende jaar en ook de koopbereidheid is flink afgenomen.

Scenario's

- De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) probeert een einde te maken aan de berichten dat het coronavirus is ontwikkeld in een Chinees laboratorium. De WHO en virologen wereldwijd denken dat het meest waarschijnlijke scenario is dat een ander diersoort in het spel was die als tussengastheer fungeerde.

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Op de social media kanalen van minister De Jonge komt de volgende vraag binnen: "Geldt het niet versoepelen van de regels ook voor de verstandelijke gehandicaptenzorg?" Ook zijn er zorgen dat de gehandicapten zorg niet wordt 'gezien' en dat er te laat mondkapjes werden besteld. Op de kanalen van Van Rijn klinkt ook kritiek dat de levering PBM te laat kwam.
- Op de corporate kanalen van VWS stelt men vragen over: waarom zien we op tv geen voorlichtingsfilmpjes over handhygiëne. Ook leven er zorgen over het te laat inslaan van mondkapjes en over het nut van de corona-app.
- Manon Vanderkaa (directeur seniorenorganisatie KBO-PCOB) geeft aan dat zij via de Ouderen-Infolijn diverse vragen binnen krijgen van ouderen. Deze zijn vaak praktisch van aard, maar er leven ook zorgen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De Rode Kruis Hulplijn is bereikbaar via één van de speciale WhatsApp-nummers: 06-48158053 (Turks) of 06-48158055 (Marokkaans-Arabisch en Berbers).

- Artsen en onderzoekers van het UMC Utrecht en het Radboudumc gaan onderzoeken of het vaccin tegen tuberculose ook bescherming biedt tegen het coronavirus. Het zou het immuunsysteem triggeren en zo virusinfecties proberen buiten de deur te houden. Het is dus een andere werkzaamheid dan met het vaccin wat puur en alleen voor het coronavirus ontwikkeld zal worden.

Ziekenhuiszorg en IC's

- De daling van het aantal coronapatiënten op de IC's zet door. Ernst Kuipers (voorzitter Landelijk Netwerk Acute Zorg): "Dit is de al lang verwachte snelle daling waar we op hopen". Ook is het aantal niet-coronapatiënten op de intensive care toegenomen. "Dat is een goed teken, want dat betekent dat de reguliere zorg weer voorzichtig wordt opgestart.", aldus Kuipers. Echter blijft de druk op de IC's hoog.
- Zevenentwintig militaire verpleegkundigen en verzorgenden zijn sinds maandag aan het werk in verpleeghuizen in Amsterdam en Amstelveen. Focus van de zorg ligt o.a. bij dementerenden coronapatiënten en mensen die na een ongeluk of aandoening in een revalidatietraject zitten.
- De NS begint in samenwerking met studenten en experts van de TU Delft met het ontwikkelen van noodventilatoren, welke door patiënten met lichtere coronaklachten kunnen worden gebruikt i.p.v. de beademingsapparaten. Erasmus MC heeft de ventilatoren getest en veilig bevonden voor gebruik. Het ministerie van VWS heeft een bestelling van tachtig voedingen geplaatst bij de NS.

Niet corona-zorg

- Uit een rondgang van Trouw blijkt dat het wegvallen van fysieke afspraken en van dagbesteding en behandeling in de geestelijke gezondheidszorg een deel van de psychiatrisch patiënten verder in een crisis brengt. Patiëntenorganisatie Mind geeft aan dat er vorige week een lichte toename in het aantal opnames in de acute psychiatrie en de politie kreeg meer meldingen rond suicide.
- Tandartsen en mondhygiënist hervatten vanaf woensdag de reguliere zorg. De sector heeft daarvoor een eigen richtlijn opgesteld, waarmee mondzorgverleners op verantwoorde en gepaste wijze weer aan de slag kunnen. Dat meldden de mondzorgkoepels KNMT, ANT, NVM-mondhygiënist en ONT. Eerder sloten tandartsen en mondhygiënist vrijwillig hun praktijk, onder enkele tandartsen was er verwarring of zij hun praktijk wel of niet mochten heropenen.
- Autoriteit Consument & Markt (ACM) staat toe dat fysiotherapeuten, kraamverzorgende en wijkverplegers, die momenteel geen of minder werk hebben, mogelijk steun ontvangen van zorgverzekeraars.
- Mensen met taaislijmziekte kunnen binnenkort thuis hun longfunctie meten. Dat is een "uitkomst in deze coronatijd", aldus het Radboudumc dat een plan ervoor ontwikkelde met de Nederlandse Cystic Fibrosis Stichting. Dat kan nu worden verwezenlijkt dankzij de overheid die bijdroeg met een subsidie en bijdragen.

Testcapaciteit

- Nieuwsuur geeft aan dat experts stellen dat Nederland achter de feiten aanloopt met het contactonderzoek. Uit een rondgang van Nieuwsuur blijkt dat de GGD's het contactonderzoek verschillend uitvoeren. Arnald Bosman (expert contactonderzoek) geeft aan het ontbreekt aan opschaling, werkinstructies en protocollen.

Onderzoek

- Uit onderzoek van het Columbia VA Health Care System blijkt dat het oude malariamedicijn (welke hydroxichloroquine bevat) niet blijkt te helpen, maar juist meer dodelijke slachtoffers oplevert. Tijdens een test met 368 veteranen die met een corona-besmetting in Amerikaanse veteranen ziekenhuizen werden behandeld, kregen 97 patiënten hydroxichloroquine. Van hen stierf uiteindelijk 27,8%. Bij veteranen die geen malariamiddel kregen, bleven er meer in leven. Slechts in 11,4% van de gevallen liep het fataal af.

Dak- en thuislozen

- Op het parkeerterrein van het stadion van ADO Den Haag wordt een coronalocatie voor Haagse met besmette corona besmette dak- en thuislozen. Volgens de gemeente is het virus nog niet officieel vastgesteld bij dak- en thuislozen in de stad, wel zijn er twee personen met verschijnselen apart gehouden.

Sport

- FOX Sports wacht nog even de formele bevestiging van de KNVB af dat de eredivisie echt niet meer wordt hervat. De sportzender gaat vervolgens in gesprek met alle betrokkenen over de gevolgen.

Diversen

- RTL Nieuws meldt dat corona-apps die in het buitenland beschikbaar zijn beperkt worden gedownload. Zo zou in Singapore slechts 1 op de 5 mensen de, sinds vorige maand beschikbare, app hebben gedownload.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- In het Rijnmondgebied rijden twee testbussen langs zorginstellingen, waar zorgmedewerkers met milde klachten zich kunnen laten testen. Regio Rijnmond is de eerste in Nederland die dit soort bussen inzet.
- Medewerkers van Vitalis Woongroep in Eindhoven kunnen zich in een elgen 'coronateststraat' vanuit de auto laten testen. Sinds vorige week testte 75% van de medewerkers negatief.
- Het zorghotel in het Limburgse Urmond gaat per 27 april dicht. In het geval de opvang van zieken toch nodig blijft, gaat het zorghotel weer open. De huisartsenpost blijft in ieder geval geopend. Afhankelijk van het virus wordt eind mei besloten of het hotel nog langer beschikbaar blijft of dat het gesloten wordt.
- Seniorenorganisatie KBO-PCOB komt met een videoserie 'De expert aan het woord' waarin diverse experts aan het woord komen en tips geven aan ouderen hoe zij met de huidige situatie om kunnen gaan.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Volgen zij gedragsadviezen op?

- Hubert Bruls (koepel veiligheidsregio's) is tevreden over de uitkomst van de persconferentie. "Voor mij is er wel een perspectief geboden. Er moeten meer stappen worden gezet, maar het doorrijke is wel geboden. [...] We hebben jongeren nu wat te vertellen wat wel en niet mag."

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Minister van Gehandicaptenzaken Rick Brink mist in de persconferentie de gehandicaptenzorg. En roept op voor beschermingsmiddelen voor mensen met een beperking omdat zij een groot gezondheidsrisico lopen.
- De raad van bestuur van 's Heeren Loo, met 200.000 cliënten, vindt dat er te weinig aandacht voor cliënten en personeel is bij instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking. Het steekt dat er zo weinig aandacht is voor onze sector. Het heeft te lang geduurd voordat medewerkers met klachten worden getest. Die achterstelling blijft pijnlijk.
- GGZ Denktank maakt zich zorgen over en willen dat er meer beschermende middelen beschikbaar komen voor de ggz zodat, face-to-face-behandeling weer mogelijk wordt.
- Het Nationaal Ouderenfonds roepen mensen op aan de ouderen te blijven denken en ze vooral brieven etc. te blijven sturen en regelmatig contact te zoeken.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

Vragen van Kamerleden tijdens technische briefing over corona-apps

- D66-Kamerlid Verhoeven vroeg zich af of het niet beter is om pas op de plaats te maken. "Er is de afgelopen twee weken zoveel onduidelijkheid ontstaan en dat is voor de acceptatie toch ook echt niet goed. We moeten eerst goed uitzoeken wat deze app betekent voor onze samenleving."
- CDA-Kamerlid Van den Berg vroeg of het ministerie nu alleen verder gaat de huidige zeven partijen?
- GroenLinks-Kamerlid Buitenweg wil dat het ministerie ook kijkt naar alternatieven.
- Denk-Kamerlid Azarkan vroeg wat de doelstelling is. "Wat levert het op als we dit instrument inzetten?"

Reacties op de persconferentie zorgsector

- Ernst Kuipers noemt in Nieuwsuur het heropenen van de scholen een verstandige uitkomst. "Dit gaat spelen vanaf mei en als de heropening van de scholen al een effect zou hebben op meer ziekenhuisopnames, dan gaan we dat zien over vier of vijf weken van nu". Uitgaande dat de ziekenhuisopnames dan nog verder gedaald zijn, verwacht hij geen risicovolle situaties.
- KBO-PCOB-directeur Manon Vanderkaa: "Dat is een harde boodschap voor ouderen. Het sociaal isolement waar verpleeghuisbewoners nu mee te maken hebben, is bijna onmenselijk te noemen. Daarom blijft KBO-PCOB erop aandringen dat er één vaste mantelzorger op bezoek mag en wel zo snel mogelijk." Ook zou het invoeren van kleinschalige pilots kunnen helpen. Vanderkaa: "Op deze pilots kan later landelijk beleid voor versoepeling van de bezoekersregeling gebaseerd worden. We hopen dat de pilots snel ingevoerd worden en dat zij resultaat opleveren, zodat ouderen niet langer alleen hoeven te zijn."
- De Landelijke Organisatie Cliëntenraden is teleurgesteld dat het bezoek aan verpleeghuizen niet is toegestaan tot 20 mei. Marthijn Laterveer (LOC) had gehoopt op meer maatwerk, gisteren riep LOC daar ook toe op. "Er zijn steeds meer huizen die aangeven dat ze willen kijken naar wat wel mogelijk is qua bezoek. Door bijvoorbeeld aparte ruimtes voor bezoek in te richten."
- Het Nationaal Ouderenfonds is teleurgesteld dat er voorlopig niks verandert aan de bezoekersregeling voor ouderen. Corina Gielbert (directeur Nationaal Ouderenfonds) noemt de maatregel een klap in het gezicht

van ouderen die al weken wachten op bezoek van dierbaren. Ruim 2,5 miljoen ouderen voelen zich eenzaam. Gielbert: "Deze maatregelen zorgen ervoor dat hun situatie verder verslechtert. Dat is zorgelijk".

- Ouderenbond ANBO vindt het verdrietig en emotioneel dat bezoek in verpleeghuizen nog steeds niet kan, maar begrijpen het besluit. Liane den Haan (ANBO) vindt het belangrijk dat de meest kwetsbare in de samenleving niet besmet raken en ook dat zorgmedewerkers niet ziek worden. Den Haan geeft aan dat er eerst voldoende beschermingsmiddelen moet zijn voor zorgmedewerkers.
- Verenso is het eens met de maatregelen inzake de bezoekersregeling aan verpleeghuizen. Voorzitter Nienke Nieuwenhuizen zegt dat de verpleeghuizen "heel voorzichtig moeten blijven" tot binnen een paar weken hopelijk het aantal besmettingen afneemt. Ze snapt de wens om weer bezoek toe te laten, maar noemt dat "te vroeg en een te groot risico". Nieuwenhuizen benadrukt dat de verpleeghuizen nu andere prioriteiten hebben, zoals het bemachtigen van voldoende beschermingsmiddelen en het sneller laten testen van hun personeel. "Dat hebben we organisatorisch pas net een beetje op orde."

Reacties op de persconferentie sportverenigingen

- De KNVB wil het seizoen in de eredivisie en eerste divisie niet meer uitspelen. De KNVB zegt in overleg te gaan met de Europese federatie UEFA.
- De Nederlandse clubs uit het betaalde voetbal praten vrijdag met de KNVB over de gevolgen van het besluit om tot 1 september geen voetbalwedstrijden door te laten gaan. Door het besluit van de regering is de kans groot dat de huidige stand in zowel de Eredivisie als de Eerste Divisie ook de eindstand zal worden. De bond opperde eerder al het idee om voor komend seizoen geen club te laten degraderen. Mogelijk promoveren er wel twee clubs naar de Eredivisie.
- PSV zag wel aankomen dat het kabinet geen toestemming zou geven het betaalde voetbal snel te hervatten. "Bij PSV heerst unaniem het begrip over het belang van de nationale gezondheid".
- Ajax heeft begrip voor het kabinetsbesluit. "Hoewel Ajax dit betreurt, overheerst het begrip dat dit besluit onvermijdelijk was, in het belang van de nationale gezondheid". Eerder pleitte Ajax al voor een onmiddellijke beëindiging van de competitie.
- Feyenoord snapt dat het kabinet alle wedstrijden in de eredivisie tot 1 september. De club betreurt dat de competitie niet meer wordt afgemaakt, maar noemt het voornemen van de KNVB 'onvermijdelijk'.
- Voor de wielerbond KNWU wordt het haast een onmogelijke klus om dit jaar een nationale titelstrijd te organiseren. Eerder liet de Internationale wielerenunie (UCI) weten het weekeinde van 22 en 23 augustus vrij te houden voor wegwedstrijden om nationale titels. KNWU-directeur Thorwald Veneberg geeft aan dat er zorgvuldig overleg nodig is. Echter lijkt het vinden van een datum voor de NK na 1 september, met name voor de profs, bijzonder lastig.
- NOC*NSF is opgetogen dat topsporters onder strikte voorwaarden hun trainingen weer mogen hervatten. De sportkoepel spreekt woensdag met de technisch directeurs van de sportbonden over hoe dat er in de praktijk zal uitzien. De zwembond KNZB is blij dat topsporters hun trainingen weer mogen hervatten.
- Algemeen directeur Gerard Dielessen van NOC*NSF is tevens blij dat kinderen tot en met 18 jaar weer georganiseerd kunnen sporten.
- Amateursportclubs vrezen een sombere toekomst. Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen zegt: "Voetballen op anderhalve meter is onmogelijk". Amateurclubs worden hard geraakt door de coronacrisis. De clubs teren op vrijwilligers, vaak ouderen. Het is de vraag of die straks kunnen en durven komen.
- De Nederlandse tafeltennisbond, hoopt dat tafeltennisverenigingen snel open kunnen, maar hoorde dinsdagavond dat de versoepeling om buitensporten gaat. "Tafeltennis leent zich bij uitstek om anderhalve meter afstand te houden. We gaan in gesprek met sportkoepel NOC*NSF om te vragen of deze regels ook voor ons kunnen gelden".

Duiding politiek commentatoren

- Van der Wulp: "Ja, voorzichtigheid is wel het belangrijkste woord dat we hebben gehoord. Er is nog heel veel onmogelijk. Nog zeker vier weken vanaf vandaag zitten we vast aan de meeste maatregelen die we al kenden tot 28 april. 20 mei is de nieuwe datum. De eerste stap in de richting van versoepeling wordt dan gezet met de groep waar het minste risico mee is voor de verspreiding van het coronavirus. Dat zijn de jongeren. Dat betekent dat we voor de basisscholen een taak is om nu de scholen voor te bereiden om weer half open te gaan. En dat betekent ook dat leraren veel vragen op zich af zullen zien komen en dat ze zelf zich ook veel zullen afvragen hoe ze dan die lessen moeten gaan vormgeven. Dit is toch ook wel een hele dreun denk ik voor de economie. Voor veel ondernemers. Het blijft echt allemaal nog heel erg strikt. En voor het kabinet ligt er de komende tijd echt wel een grote opgave om heel veel Nederlanders, gezonde mensen,

ervan te overtuigen, er te van blijven overtuigen, dat dit noodzakelijke stappen zijn. Premier Rutte die begon daar vanavond mee door vooral inzicht te geven in zijn eigen dilemma's."

- Vullings (op livechat op Instagram): "Na de persconferentie komen er altijd veel concrete vragen opzetten, zoals: moeten de kinderen anderhalve meter afstand houden tot hun coach. Dit soort details die je wilt weten als trainer staat er niet bij op de website van de rijksoverheid. (...) Rutte weet, als liberaal dat hij heel veel vraagt van ons als Nederlanders. En dat zie je aan hem -er zal meer kritiek op hem komen. Meer mensen en bedrijven gaat het voelen. (...) Er was twijfel in het OMT over de kappers en er is nu voor gekozen die toch niet open te laten. (...) Het was echt 'better safe than sorry' door het Kabinet."
- Lars Geerts: "Inderdaad. Dat [de worsteling van Rutte over de te maken keuzes] hoorden we veel achter de schermen. Dat er duivelse dilemma's waren. Zo noemde Rutte ze ook. En dat is ook iets wat ze op het hart is gedrukt door mensen die veel weten van crisiscommunicatie. Namelijk: dat als je wil communiceren in een crisis, moet je duidelijk zijn. Maar je moet mensen ook meenemen in al je dilemma's. En dat is precies wat Rutte op dit moment deed. Hij legde uit dat hij geworsteld heeft hiermee. Dat hij mensen heel graag meer economische vrijheid wil geven. Maar niet als dat ten koste gaat van de gezondheid van andere mensen. Vandaar dat ze nu denken een kleine stap te kunnen doen. Op basis van de informatie die ze van het Outbreak Management Team krijgen. (...). Maar meer dan dit ook niet. En zeker op het hart bleef drukken dat we moeten – en daar was het woord weer – volhouden. Want dat is het enige dat ervoor zorgt dat de ziekenhuizen dit aan blijven kunnen."
- Fresen: "Ja, dat [de vraag of er nog voldoende draagvlak is] was denk ik de grote opgave waar hij vanavond voor stond. Toen de crisis op een hoogtepunt was en het heel spannend was in de ziekenhuizen en op de IC's, toen ging het nog wel met dat draagvlak, maar dat wordt steeds moeilijker want mensen zullen toch zoiets hebben van 'ja, het gaat toch de goeie kant op?'. Daar moest Rutte vanavond een antwoord op formuleren. Die mensen moet hij toch zo ver zien te krijgen. Ook mensen die misschien heel erg geraakt worden in hun portemonnee, die moest hij toch zo ver zien te krijgen vanavond dat ook zij gaan begrijpen: oké, het gaat misschien wat beter, maar het is nog te vroeg om te versoepelen. Dat is heel ingewikkeld, ze lopen op een heel dun lijntje vanavond. Aan de ene kant zegt hij: kinderen kunnen weer naar school. Dat zal misschien het effect hebben dat mensen denken: dan kan dat andere ook wel weer, maar dat moest Rutte juist zien te voorkomen. En dat was een beetje de klem waar hij vanavond in zat en misschien wij de komende week ook wel."
- Noorlander: "Er was veel druk en het is eigenlijk heel snel gegaan. Dik een maand geleden wisten we allemaal zeker dat het land op slot moest en nu krijg je een steeds grote groep die zegt: we zouden toch eigenlijk wel meer open mogen. Onder die druk moest de premier een besluit nemen, en die dubbele boodschap verkopen. Aan de ene kant zegt hij: de crisis is er nog steeds, we hebben het maar net onder controle dus moeten we eigenlijk zoveel mogelijk met zijn alle nog binnen blijven en het land stil blijven leggen. Aan de andere kant voelt hij natuurlijk ook wel dat hij een zekere hoop moet blijven bieden. Die hoop heeft hij vandaag kunnen bieden, want vandaag was er voor het eerst weer een klein stapje richting het weer opengooien van Nederland. Een heel klein stapje voor de allerkleinste leerlingen. Deze twee boodschappen, daar heeft Rutte de afgelopen dagen enorm mee zitten worstelen. Nu de druk op de ziekenhuizen minder wordt, wordt de druk op andere zaken opgevoerd. Hoelang houden we deze maatregelen nog vol? De keuzes worden ingewikkelder. Je voelt de zoektocht van het hele kabinet hoe we uit deze crisis kunnen komen. Voor het eerst zetten we een stapje vooruit. Maar het stapje achteruit als Nederland zich niet aan de maatregelen houdt, is zo gezet."
- Meeus: "Ja. Dit is een premier met een crisismoment. En die zich heel bewust is van het feit dat hij een crisismoment moet communiceren. Dat kan hij in het algemeen ook vrij goed. En volgens mij is hij daar ook goed in geslaagd. Want hij had eigenlijk twee enorme dilemma's. Het ene is: twee-en-een halve week geleden hebben ze op zondag met het crisiskabinet bij elkaar gezeten en hebben ze een presentatie van Wiebes (...) gekregen en die heeft ze uitgelegd: anderhalve meter samenleving, dat kan werken. (...) En heel veel ministers en ambtenaren die er waren, waren er optimistisch over. (...) De afgelopen twee en een halve week hebben ze ontdekt: die uitweg is er niet. En de andere kant hier zie je, dat ze nu maatregelen moet nemen die een beetje verlichting zijn. Aan de andere kant heel sober blijven. Die beetje verlichting daar krijgt hij de onderwijsvakbonden mee op zijn nek. En die soberheid, die zal ertoe leiden dat met name bijvoorbeeld de ondernemerslobby behoorlijk agressief uit de hoek zal komen. Dus dit is een premier die een maand crisis heeft gemanaged. Tot nu toe weliswaar fouten heeft gemaakt, maar de steun van de bevolking heeft gekregen. En weet: ik ga het nu een stuk moeilijker krijgen. Ik ga veel meer moeten discussiëren over wat ik doe. Maar de kritiek zal aanzwellen."

- Wester: "Ik hoorde Rutte voor het eerst praten over de eigen stress die hij de afgelopen dagen voelde. (...) Wester vond die toon van Rutte opmerkelijk. "Dat we weinig versoepelingen konden verwachten, wisten we. En ook dat wat wel in kleine stapjes bij het onderwijs was al bekend. Maar Rutte liet heel kwetsbaar zijn worsteling zien. Hij en zijn collega's willen zo graag meer vrijheid geven, maar durven het gewoon nog niet aan. Ik hoorde Rutte voor het eerst praten over de eigen stress die hij de afgelopen dagen voelde. Normaal wuift hij dat soort dingen altijd weg. Nu gaf hij duidelijk blijk van emotie bij de beslissingen die hij nu moet nemen en de last van die verantwoordelijkheid. Dit was niet gespeeld maar oprecht en dat siert hem."
- De Winther: [was de inhoud te verwachten?] "Ja, eigenlijk wel, want alles was het kabinet aanvoelde staat min of meer al in het advies van het OMT en de adviestekst lag vanochtend al op straat en daardoor zag je eigenlijk al aankomen en dat zagen we eigenlijk ook al paar dagen ervoor hè, want de premier en minister De Jonge en allerlei andere mensen hebben de afgelopen dagen natuurlijk op televisie maar ook bij persconferenties steeds gezegd: 'verwacht er niet te veel van'. (...) Ik miste vandaag in het verhaal van Rutte dat er een perspectief ontbreekt. Eigenlijk al heel erg lang. Nederland wil best meewerken en meedenken en meehelpen om te zorgen dat de ic-capaciteit op orde blijft, maar ik denk wel dat als je ziet hoe mensen nu tussen wal en schip vallen die een eigen zaak hebben, bijvoorbeeld, (...). Die hebben nu alleen een zak geld gekregen en daarmee was het probleem kennelijk opgelost." En "De realiteit in de wereld buiten het OMT is er voor de meeste mensen niet een van persconferenties, curves en Catshuis-sessies, maar van het hoofd boven water houden en onzekerheid over de toekomst."
- Leon de Winter in zijn vaste column in Telegraaf over het OMT: "Niets dan bewondering voor deze experts. Hun fenomenale kennis moet ons van dit virus bevrijden. Maar hebben ze oog voor wat er buiten het virus gebeurt? Zien ze dat de samenleving als geheel ook ziek is, niet door het virus maar door wat de autoriteiten een 'intelligente lockdown' noemen? Er is niets intelligents aan de lockdown. Het hele Nederlandse volk moet zich gedragen zoals eigenlijk alleen de risicogroepen (waartoe ik behoor) zich zouden moeten gedragen. Is het intelligent om, na de broodnodige eerste weken van isolatie, van gezonde mensen die jonger dan vijftig zijn te eisen dat zij een normaal leven vaarwel zeggen? Waar zijn de scenario's waarin risicogroepen zich blijven isoleren terwijl gezonde 50-minners de deuren van scholen, winkels en bedrijven openen? Waarom niet leeftijds- en risicogroepen definiëren op basis van besmettingsgevaar en daarmee per individu relatieve bewegingsruimten vaststellen, van nul (ik) tot veel (jongeren)?"

Ontwikkeling app

- Experts die de Tweede Kamer vanochtend bijpraten hebben kritiek op de inzet van bluetooth en smartphones. Zo is nog onduidelijk of bluetooth daar daadwerkelijk voor geschikt is. Maarten van Steen, wetenschappelijk directeur van het Digital Society Institute aan de Universiteit Twente, noemt bluetooth niet nauwkeurig genoeg voor dit soort onderzoek. Sommige wetenschappers denken daar overigens anders over. Het kabinet zou beter moeten nadenken over wat het precies wil bereiken met de apps en daarbij ook denken aan alternatieven, aldus de deskundigen.
- Michel van Eeten, hoogleraar internetveiligheid aan de universiteit Delft en betrokken bij het proces van de app, vond de aanpak 'ergens wel dapper'. Van Eeten: 'Normaal probeert het ministerie op allerlei manieren risico's te voorkomen, dit was vrij risicovol en in alle openheid.' De andere kant is dat pijnlijk duidelijk werd dat de opzet en het tijdpad van het ministerie niet deugde. 'Het idee dat je in een paar weken een app in elkaar kunt stampen, is waanzin.'

Opiniepeilingen

- In de 'Stelling van de Dag' reageren mensen op de vraag: "Corona-app gaat er komen". 40% van de 3.493 deelnemers antwoordt met 'eens', 47% is het 'oneens' met de stelling. 86% van de respondenten denkt dat de ontwerpers van de apps te gehaast te werk zijn gegaan. Desondanks geloven de meeste deelnemers dat de app er op de lange termijn wel gaat komen. Men vraagt zich wel af hoe betrouwbaar de gegevens zijn die worden verzameld en waarom er geen buitenlandse app wordt gebruikt.